

Promjena koda kao identitetska oznaka

Bratović, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:720117>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-10**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET**

Ana Bratović

Promjena koda kao identitetska oznaka

(ZAVRŠNI RAD)

Rijeka, 2021.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Ana Bratović
Matični broj: 0009080101

Promjena koda kao identitetska oznaka

ZAVRŠNI RAD

Preddiplomski studij: Hrvatski jezik i književnost/Engleski jezik i književnost

Mentor: doc. dr. sc. Željka Macan

Rijeka, 2021.

IZJAVA

Kojom izjavljujem da sam završni rad naslova *Promjena koda kao identitetska oznaka* izradila samostalno pod mentorstvom doc. dr. sc. Željke Macan.

U radu sam primijenila metodologiju znanstvenoistraživačkoga rada i koristila literaturu koja je navedena na kraju završnoga rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući navela u diplomskom radu na uobičajen način citirala sam i povezala s korištenim bibliografskim jedinicama.

Studentica

Ana Bratović

Potpis

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Metodologija.....	3
3. O upotrebi engleskih riječi i izraza kod hrvatskih govornika...4	
3.1. Adolescenti kao govornici.....	7
3.2. Uloga jezika kod mladih i utjecaj trendova.....	8
4. Promjena koda.....	12
5. Identitet.....	14
5.1. Društveni identitet.....	15
5.2. Teorije identiteta.....	16
6. Istraživački dio.....	19
6.1. Istraživačka pitanja.....	19
6.2. Anketni upitnik.....	20
7. Analiza rezultata i rasprava.....	23
8. Zaključak.....	30
9. Prilozi.....	31
10. Izvori.....	32
11. Literatura.....	33
12. Sažetak i ključne riječi.....	36
13. Naslov i ključne riječi (<i>na engleskom jeziku</i>).....	37

1. Uvod

Tema je ovoga završnog rada promjena koda kao identitetska oznaka. S naglaskom na sociološke teorije o identitetu, u radu je provedena analiza socijalnog aspekta jezičnog identiteta te analiza promjene koda, preciznije, promjena koda kod hrvatskih govornika s hrvatskog jezika na engleski jezik.

Hrvatsko govorno područje isprepleteno je različitim govorima, dijalektima, narječjima, ali i jezicima. Osim utjecaja govora susjednih država, primjerice Italije ili Mađarske, u hrvatskom govornom području u zadnjih je nekoliko desetljeća, a najviše u posljednjih nekoliko godina, prvenstveno zbog pojave društvenih mreža kao što su Twitter, Facebook, Instagram i sve popularniji Tik-Tok, došlo do učestalog posuđivanja riječi iz engleskog jezika, ali i prebacivanja s engleskog jezika na hrvatski jezik, što se može ponajprije uočiti kod mladih. Mladi različite dobi sudjeluju u ostvarivanju promjene koda – od učenika osnovnih škola pa sve do studenata preddiplomskih i diplomskih studija. Cilj ovoga rada je istražiti takvu pojavu prebacivanja koda kod skupine studenata preddiplomskih studija Sveučilišta u Rijeci.

Gledajući iz lingvističke perspektive, odnos jezika i identiteta vrlo je važan te postoje brojne definicije koje pokušavaju odrediti što jezik i identitet u sociološkom smislu predstavljaju. Začetnik suvremene strukturalističke lingvistike, švicarski lingvist Ferdinand De Saussure, jezik je definirao kao složeni sustav dihotomija u kojemu svaki element sustava nije istražen i određen izolirano, već u odnosu na druge elemente te da se on kao takav treba izučavati sam za sebe i u sebi, a granu lingvistiku vidi kao onu koja može proučiti bit samog jezika, no prije svega, polazeći od društvene dimenzije jezika.

Poznato je kako postoje različite vrste identiteta: društveni, nacionalni, etnički te lingvistički identitet čija se važnost ogleda u izgrađivanju identiteta osobe koja govori određenim jezikom ili jezicima. Dakle, upotreba jezika i aspekt identiteta su neraskidivo povezani, zbog čega mnogi višejezični govornici

stvaraju jedinstvene obrasce uporabe jezika i identiteta. Stoga, ovaj rad proučava promjenu koda kod hrvatskih govornika kako bi se moglo ustvrditi zbog čega dolazi do promjene koda te što nam ona govori o samom identitetu govornika.

2. Metodologija

Tema je ovoga završnog rada promjena koda kao identitetska oznaka. Promjena koda u ovom će se radu proučavati na temelju dobivenih rezultata iz provedenoga anketnog upitnika o upotrebi i učestalosti primjenjivanja promjene koda s engleskog jezika na hrvatski jezik u kojoj ispitanike čini skupina tridesetoro studenata preddiplomskih studija Sveučilišta u Rijeci.

Cilj je rada istražiti koji su razlozi promjene koda kod mladih te koliko se često mladi prebacuju s hrvatskoga jezika na engleski, a kako bi se dobio bolji uvid u njihove jezične navike. Samim time će se dodatno odgovoriti na pitanje o jezičnom identitetu mladih.

Dio rada je teorijski, u njemu su prikazane različite sociološke teorije identiteta te se opisuje promjena koda kao učestala pojava kod mladih.

Temelj provedenog istraživanja čini anketa, provedena tijekom svibnja 2021. godine putem anketnog upitnika na internetskoj platformi *Google Forms* koja služi za provođenje anketnih postupaka. Rezultati dobiveni na taj način poslužit će za daljnju analizu promjene koda kao identitetske oznake.

Kao osnovna literatura, u radu su korištena djela dviju hrvatskih jezikoslovki, Anite Skelin Horvat i Nives Opačić: *Skelin Horvat, A. (2017). O jeziku i identitetima hrvatskih adolescenata. Zagreb: Srednja Europa i Opačić, N. (2006). Hrvatski u zgradama: globalizacijske jezične stranputice. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.* Korišteni su i brojni znanstveni radovi koji se bave višejezičnosti i promjenom koda te sociolingvistikom općenito, a navedeni su u popisu literature.

3. O upotrebi engleskih riječi i izraza kod hrvatskih govornika

Svoja opažanja o činjenici da su hrvatski jezik posljednjih nekoliko godina zahvatile brojne promjene u svojim knjigama „Hrvatski bez zagrada“ i „Hrvatski ni u zagradama“. donosi hrvatska jezikoslovka, znanstvenica, filologinja i književnica Nives Opačić. U knjizi „Hrvatski bez zagrada“, autorica navodi primjere engleskih izraza koji se koriste u medijima i javnosti, dok se hrvatski izrazi stavljaju u zagradu. U drugoj knjizi, riječ je o tome kako tih zagrada više ni nema, odnosno, naglasak je na tome kako dolazi do „sve veće neodgovornosti prema pisanoj i izgovorenoj riječi“ (Opačić 2006: 5).

Kao neke od primjera koje koristi kako bi potkrijepila činjenicu da je hrvatski jezik pod velikim utjecajem engleskog jezika, autorica, između ostaloga, navodi praksu čestog čitanja slova abecede na engleski način; primjerice, kraticu koja označava posttraumatski stresni poremećaj (PTSP) mnogi često čitaju kao „PI TI ES PI“, a ne „PE TE ES PE“. Isto tako, ime bivšeg predsjednika Sjedinjenih Američkih Država, ime George W. Bush izgovaraju kao George „DABL JU (W.)“ Bush, a bruto domaći proizvod čitaju kao „BI DI PI“ (BDP) (Opačić 2006: 7). Također, u knjizi su abecednim redom nabrojene riječi, odnosno izrazi preuzeti iz engleskog jezika kojima se sve češće koriste govornici hrvatskoga jezika, iako ti izrazi imaju svoj odgovarajući ekvivalent u hrvatskome, kao što je slučaj s izrazom „*approval rating*“ koji se na hrvatski jezik može prevesti kao „stupanj podrške javnosti“, no novinari i dalje često posežu za engleskim izrazom (Opačić 2006: 15).

Osim mnoštva izraza preuzetih iz engleskog jezika, odnosno američke kulture, sve je češća praksa imitiranja načina pisanja velikog slova kao u engleskom jeziku, tako da su brojni naslovi u novinama i na različitim internetskim stranicama napisani velikim početnim slovima.

Naprimjer, kako Opačić (2006: 141) navodi, mnoge sintagme iz tekstova i naslova napisane su velikim početnim slovima, pa tako možemo vidjeti naslove kao što su „Dragi Svijete“ ili „Sportske Novosti“.

Poznato je kako danas mediji i tehnologija itekako imaju ogroman utjecaj na jezik te ga ljudi, a posebice djeca, tinejdžeri i adolescenti, kao takav, izmijenjen i pun elemenata engleskog jezika, prihvaćaju bez ikakva odupiranja. No u njezinim primjerima, zapravo možemo vidjeti kako je većina primjera preuzeta iz svijeta novinarstva i politike, a upravo se u njima „materinski standardni jezik stavlja u zagrade kao objašnjenje engleskog izraza“ (Opačić 2006: 6). Autorica također navodi kako je „jezik bolje prosperirao u razdobljima represije nego slobode jer su se tada svjesni pojedinci borili za hrvatski jezik“ (Ibid., str. 6).

Možemo primijetiti kako je upotreba anglizama sveprisutnija u govoru i pismu, kako zahvaća sve generacije i kako se nekad nemoguće oduprijeti tim promjenama. No, jasno je kako je svaki jezik podložan mijenama i kako dolazi pod utjecaje drugih stranih jezika, što se s hrvatskim jezikom događalo otkako postoji. Nekada su to bili utjecaji većinom iz njemačkog, mađarskog i talijanskog jezika, no danas ih je u tome zamijenio engleski jezik. Svakodnevna izloženost medijima, društvenim mrežama i raznoraznim računalnim igrama, dovela je do toga da se velik broj engleskih riječi i izraza jednostavno počeo upotrebljavati kod velikoga broja hrvatskih govornika, a posebice kod djece i mladih. Dok se jezični puristi opiru unosu stranih jezičnih elemenata i koriste različite novotvorenice koje bi zamijenile engleske varijante riječi, pa pritom koriste novotvorenice, a o nekima bi se od njih, doduše, moglo raspravljati i na tvorbenoj i semantičkoj razini, kao što su „zapozorje“ i „sebić“ ili „autoportret“, ostali se, i to najviše mladi ljudi, koriste varijantama kao što su „*backstage*“ i „*selfie*“.

Nadalje, Opačić (2006: 37) pojavu korištenja engleskih izraza izjednačava sa sindromom manje vrijednosti, točnije, smatra kako se taj sindrom manje vrijednosti pokušava prevladati oponašanjem moćnijih kako bismo se i mi sami tako osjećali, a pritom misli na engleski jezik. Također, smatra kako je „nekontrolirani prodor engleskih riječi i mahom razgovornih američkih fraza u hrvatski jezik ravan pošasti i rušitelj samoga hrvatskog jezičnog ustroja“ (Opačić 2006: 199).

No, pojava korištenja engleskih izraza može se protumačiti i kao želja za ostvarivanjem novog identiteta, različitog od onog koji već postoji. Ta će se specifična pojava detaljnije protumačiti u dijelovima rada koji slijede.

Uvriježeno je mišljenje brojnih jezikoslovaca, a posebice jezičnih purista, kako su pojave kao što su promjena koda i upotreba tuđica loše za hrvatski jezik. Smatra se kako se korištenjem tuđica u manjoj mjeri upotrebljavaju hrvatske riječi te one naposljetku bivaju u potpunosti zamijenjene stranim riječima, a to su u današnjem slučaju uglavnom riječi iz engleskoga jezika. Autorica knjige „*Hrvatski u zagradama*“ čak smatra kako kao posljedica toga što je engleski sve prisutniji u svakom aspektu života i pomaže mladima u spajanju s ljudima diljem svijeta, mladi danas, uz nedovoljno znanje i svijest o potrebi učenja i čuvanja vlastita jezika, na neki način ne samo da istiskuju hrvatski jezik, već i nacionalni identitet (Opačić 2006: 197).

Važno je naglasiti kako su tuđice prisutne u hrvatskom jeziku kao i u svim ostalim jezicima svijeta te korisnici pojedinoga jezika odabiru one riječi koje im više odgovaraju, što se može vidjeti u primjerima neprihvatanja nekih od neologizama, ali ponajprije i u sve češćoj pojavi među adolescentima: promjeni koda s hrvatskog jezika na engleski.

3.1. Adolescenti kao govornici

Adolescenti ili mladi čine jednu od govornih skupina koja je sve češći predmet proučavanja sociolingvističkih istraživanja. Poznato je kako su mladi, tj. adolescenti danas, za razliku od adolescenata pred desetak godina, pod neprestanim utjecajem medija, društvenih mreža i pod velikim pritiskom svojih vršnjaka.

Razdoblje adolescencije može se opisati kao razdoblje niza velikih promjena, i to ne samo fizičkih, već i psihičkih, kognitivnih, emocionalnih i drugih (Skelin Horvat 2017: 1). To razdoblje prepuno je izazova i uzbuđenja; to je i razdoblje u kojemu se počinju donositi neke važne životne odluke. Isto tako, to je razdoblje sazrijevanja, u kojemu se mladi istovremeno pokušavaju prilagoditi okolini, odnosno svojim vršnjacima te se razlikovati od drugih dobnih skupina, primjerice odraslih. (Skelin Horvat 2017: 4). Stoga, oni pronalaze različite načine na koje će se istaknuti i pokazati kako ne pripadaju drugim skupinama, a to čine na različite načine: praćenjem različitih trendova (koje najčešće nameću mediji), buntovničkim ponašanjem, načinom odijevanja, izgledom te naposljetku, načinom jezičnoga izražavanja. Važno je napomenuti kako se način izražavanja adolescenata najbolje može vidjeti u svakodnevnoj komunikaciji s ostalim vršnjacima.

Skupina govornika koju čine adolescenti razlikuje se od drugih govornih skupina zbog karakteristika koje tu skupinu obilježavaju (poznato je kako svaka dobnja skupina ima određene karakteristike koje ju obilježavaju); u specifičan način na koji adolescenti, odnosno mladi, komuniciraju, često ubrajamo upotrebu slenga, žargonizma te pojavu promjene koda koja se najčešće događa na način da se prilikom komuniciranja mladi govornici povremeno prebacuju s hrvatskoga jezika na engleski.

Dakle, može se reći kako se adolescentsko doba smatra vremenom u kojem mladi „preuzimaju nove društvene uloge, razvijaju raznolike identitete i uče nove obrasce ponašanja pod utjecajem škole i obrazovnog sustava, utjecajima globaliziranog svijeta te pod posebno snažnim pritiskom vršnjaka“ (Skelin Horvat 2017: 1). Nabrojana obilježja su izrazito važna jer ukratko navode pod kakvim okolnostima dolazi do određenog jezičnog ponašanja, a to su, kao što je prethodno navedeno, upotreba slenga, žargonizma te sama pojava promjene koda, čime se ovaj rad bavi.

3.2. Uloga jezika kod mladih i utjecaj trendova

Kao i svaka generacija, mladi koriste jezik različit od jezika prethodne generacije (Coulmas 2005). Od prethodnih generacija nasljeđuju jezik koji zatim prema potrebi izmjenjuju. Na taj se način formira određeni vokabular kojim se mladi služe, a zbog učestale promjene trendova, pojedine riječi iz tog vokabulara govornici koji ne pripadaju toj skupini neće razumjeti, budući da se takvim riječima ili izrazima sami ne koriste.

Jezik se promatra kao dio kulturnog identiteta, a mladi svoju pripadnost skupini određuju na različite načine, specifičnim izrazima i frazama kojima se koriste, a upravo se na taj način rječnik mijenja iz generacije u generaciju. Izrazi koji su bili popularni prije dvadeset ili čak pet godina razlikuju se od onih koji su sada popularni, odnosno kako bi se danas reklo, od izraza koji su „u trendu“.

Međutim, o samom sadržaju rječnika i pojmovima koji će se u njemu nalaziti, odlučuju trendovi, stoga se sadržaj rječnika često mijenja i gotovo ga je nemoguće pratiti. Samo jedan od dokaza kako se jezik razvija tijekom godina, možemo vidjeti na primjeru iz engleskoga jezika; tijekom 2010. godine, pojavilo se mnoštvo slengu pripadajućih riječi i izraza u engleskom jeziku koji su tada bili vrlo popularni, a samo korištenje tih riječi značilo je

kako je govornik pripadnik određene skupine koju čine mladi. Primjerice, jedan od popularnijih izraza toga razdoblja bio je izraz „*on fleek*“, a najčešće se upotrebljavao pri komentiranju nečijeg izgleda, posebice prilikom komentiranja dobre odjevne kombinacije ili je to bio komentar na izgled tada poželjnog oblika obrva (ovdje je također riječ o trendu), stoga je čak i izraz „*eyebrow game on fleek*“ jedan od najčešće korištenih izraza u 2010. godini. Prema Collinsovu rječniku, izraz „*on fleek*“ definiran je kao ‘nešto što je elegantno, izvrsno, nešto što nekome pristaje’ (Collins Web Dictionary, 12th edition. 2014 <https://www.collinsdictionary.com/amp/english/on-fleek>, pristupljeno: 02. srpnja, 2021. u 15:30 sati). Danas, taj izraz gotovo nitko ne koristi, iako postoje pojedini internetski članci u kojima se taj izraz koristio i 2017. godine, no mladi su ga prestali koristiti iz razloga što ga smatraju zastarjelim. Tadašnji, već spomenuti popularni izraz „*on fleek*“, danas je zamijenjen izrazom slična značenja, a to je izraz „*snatched*“; o tome koliko je izraz nov, govori i činjenica kako u nekim od rječnika taj pojam još nije zabilježen ni definiran. No, taj izraz označava ‘nešto što je nevjerojatno dobro, jako privlačno, besprijekornog izgleda itd.’ (<https://www.dictionary.com/browse/snatched> (pristupljeno: 02. srpnja, 2021. u 15:39 sati).

U većini se slučajeva, budući da je riječ o trendovima, određene riječi s vremenom prestaju koristiti te umjesto njih dolaze neke nove, kao što je slučaj s prethodno navedenim primjerom. No, postoje slučajevi u kojima određene riječi postanu dio stalnog vokabulara, kao što je primjer s izrazima „*catfish*“ ili „*helicopter parenting*“. Ti izrazi se smatraju ustaljenim izrazima u engleskom jeziku, a to se može vidjeti jer se oni redovito koriste kako među mladima, tako i na različitim internetskim stranicama. Pojam „*catfish*“, koji je nekada označavao vrstu ribe, danas ima nešto drugačije primarno značenje. Pojam označava ‘osobu koja koristi lažni identitet ili

osobnost na internetu, posebno na internetskim stranicama društvenih medija s ciljem da nekoga prevari ili njime manipulira' (<https://www.dictionary.com/browse/catfish> (pristupljeno: 02. srpnja, 2021. u 15:40 sati). Popularnost pojma dovela je i do korištenja glagola „*to catfish someone*“, u značenju 'internetske prevare do koje dolazi korištenjem lažnog identiteta'. Slično je i s pojmom „*helicopter parenting*“. Taj pojam označava 'stil odgoja djeteta u kojemu previše zaštitnički nastrojeni roditelji sprječavaju da dijete bude samostalno tako što su previše uključeni u njegov život' (<https://www.dictionary.com/browse/helicopter-parenting> pristupljeno: 02. srpnja, 2021. u 15:40 sati). Pojam je skovan 1990. godine, a naziv je dobio prema roditeljima koji poput helikoptera nadlijeću iznad svoje djece, a kada neki problem naiđe, izvlače ih iz njega. Pojam je postao općeprihvaćenim, a posebno su ga prihvatili mladi koji pod utjecajem trendova sve češće posežu za novonastalim riječima i pojmovima.

Dakle, jezik mladih oblikuje se na način da mladi stvaraju vlastiti jezik što je posljedica međusobnog komuniciranja, pa mladenački varijetet nastaje iz njihove međusobne veze koja može biti prijateljska ili grupna (Skelin Horvat 2017: 44). Na samu upotrebu slenga, jednog od glavnih obilježja jezika mladih, može se gledati kao na vrstu pobune prema starijima, ali i želju za razlikovanjem od starijih govornika.

Partridge (1971, navod prema Skelin Horvat 2017: 46) navodi čak petnaest različitih funkcija slenga, a to su: zabava i igra, humor, isticanje različitosti, slikovitost, zanimljivost, izbjegavanje klišea te postizanje kratkoće i konciznosti, obogaćivanje jezika, postizanje konkretnosti izraza, odbijanje i umanjivanje ozbiljnosti komunikacije, umanjivanje tragičnosti, postizanje kolokvijalnosti, olakšavanje društvenih odnosa, uvođenje prijateljskog i intimnog u komunikaciju, pokazivanje pripadnosti nekoj školi, profesiji, umjetničkoj ili intelektualnoj grupi ili društvenoj klasi, tj. uspostavljanje kontakta, pokazivanje da netko ne pripada grupi i tajnovitost, odnosno postizanje nerazumijevanja kod onih koji ne pripadaju grupi.

Navedene funkcije vrijede i kod prebacivanja koda s hrvatskog jezika na engleski, s naglaskom na funkciji pokazivanja pripadnosti nekoj grupi, odnosno na funkciju ostvarivanja novog jezičnog identiteta koji je nemoguće ostvariti upotrebom samo jednog, u ovom slučaju hrvatskog jezika, a što će se potvrditi i istraživanjem provedenim u okviru ovoga rada.

4. Promjena koda

Posljednjih nekoliko godina, promjena koda sve je češća tema različitih istraživanja u sociolingvistici. Kod se u ovom slučaju odnosi na jezični kod koji je definiran u Cambridgeovu rječniku kao „jezik ili dijalekt, odnosno vrsta jezika koju govornici koriste u određenom dijelu zemlje“ (Cambridge Web Dictionary, 2021 <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/code>, pristupljeno: 10. srpnja, 2021. u 19:00 sati).

Činjenica je kako je promjena koda, ujedno i jedna glavnih karakteristika višejezičnih govornika, često stigmatizirana, što možemo uočiti ne samo u radovima brojnih jezikoslovaca, već i u djelima oca lingvistike, Leonarda Bloomfielda. U svom radu iz 1972. godine opisuje lingvistički portret Indijanca sljedećim riječima: „...opseg vokabulara mu je malen, fleksija često barbarska, konstruira rečenice od nekoliko istrošenih modela“ (Bloomfield 1972; Boztepe 2003).

Samu promjenu koda može se definirati kao proces u kojemu se koristi više jezika tijekom komunikacije, i to u istoj rečenici. Taj je proces karakterističan za govornike dvaju ili više jezika, a kod njih se promjena koda javlja gotovo nesvjesno, dok se prebacivanje između jezika odvija s lakoćom. Promjena koda čest je predmet istraživanja o višejezičnosti, no bez obzira na velik broj istraživanja, ne postoji uvriježena definicija promjene koda, već različiti teoretičari drugačije definiraju promjenu koda. Primjerice, kako navode Myers Scotton i Ury (1997:5), promjena koda je upotreba dviju ili više lingvističkih vrsta u jednome razgovoru ili interakciji, dok promjena može biti samo i za jednu riječ ili trajati nekoliko minuta govora, a lingvističkim vrstama možemo smatrati sve od nepovezanih jezika pa do dvaju stilova istoga jezika.

Promjenu koda slično definira i Gumperz (1982: 59), kao „juktapoziciju unutar govorne razmjene odlomaka govora što pripadaju dvjema različitim gramatičkim sustavima ili podsustavima“.

Kao jedan od motiva promjene koda (prebacivanja jezičnog koda s jednog jezika na drugi) javlja se ostvarivanje pozitivnog socijalnog identiteta (Beebe i Giles 1984) što se može objasniti na način da govornik ostvaruje svoj identitet načinom na koji komunicira, korištenjem više jezika unutar interakcije.

Hlavac (2012) navodi kako su sociolingvističke značajke kao što su sugovornik ili okolnosti očite i nesporne prilikom prebacivanja koda kod višejezičnih govornika.

Karakteristika promjene koda je to da je jedan od jezika dominantan, a povremeno se javlja drugi jezik na koji se govornik prebacuje. Najčešća je pojava kod promjene koda prebacivanje na drugi jezik unutar surečenice, a tipična je za višejezične govornike koji bez problema mijenjaju kod. Promjena koda se isto tako može javiti i „usred“ rečenice, zbog čega je prebacivanje ponekad nemoguće i primijetiti.

Smatra se kako se prakticiranje promjene koda češće javlja u višejezičnim zajednicama u kojima postoji tendencija za usvajanjem višejezičnog vokabulara što dovodi do samog prebacivanja s jednog jezika na drugi (Backus 1992). Često su određene riječi drugog jezika više upadljive, zbog čega postoji veća vjerojatnost da će upravo njih korisnik jezika izabrati, umjesto onih iz vokabulara materinskoga jezika (Ibid.).

Također, važno je napomenuti kako postoji razlika između dviju vrsta promjene koda, a to su situacijska promjena koda i metaforička promjena koda; prva se vrsta odnosi na izravan odnos jezika i društvene situacije, dok se druga odnosi na određene vrste tema, a ne na promjenu u društvenoj situaciji (Blom i Gumprez 1972).

5. Identitet

Identitet je čest pojam proučavanja socioloških istraživanja, posebice u posljednjih nekoliko desetljeća. Pojam se često spominje, no definiranje samoga pojma nešto je teži zadatak. Sam odgovor na pitanje „Što je identitet?“ mučio je čak i poznate filozofe kao što su John Locke i drugi.

Poznato je kako postoji individualni identitet; na njega se najčešće i misli pri korištenju pojma „identitet“: ‘ono što nas čini drugačijima od drugih’. No isto tako, postoji i kolektivni identitet koji se najčešće definira kao ‘osjećaj pripadnosti nekoj grupi’ (Anić 2007: 140).

Mnogi autori na različite načine definiraju identitet. Primjerice,

Identitet se dijeli na tri osnovna para podtipova; prvi obuhvaća razlikovanje realnih osoba i fikcionalnih likova, drugi par su identitet koji osoba pripisuje drugima i identitet koji ima za sebe, te posljednji par se odnosi na individualni i grupni identitet (Joseph 2004; Skelin Horvat 2017).

Postojanje problema definiranja identiteta protezalo se godinama kroz različite grane znanosti, uključujući psihologiju i sociologiju, a najveća prepreka u definiranju identiteta bila su različita shvaćanja identiteta, kao osobnog ili psihološkog fenomena te identiteta kao kolektivnog, tj. socijalnog fenomena.

Tijekom života, osoba neprestano stvara nove identitete, a to ovisi o ograničenjima društva u kojemu se nalazi, a u njih možemo ubrojiti i povijesna ili ekonomska ograničenja (Tabouret-Keller 2000; Skelin Horvat 2017).

U podjelu identiteta također možemo ubrojiti i nacionalni identitet, jezični identitet, politički identitet itd., no ovaj će se rad primarno posvetiti

društvenom identitetu kako bi se promjena koda dovela u odnos s identitetom pojedinca koji se njome koristi.

5.1. Društveni identitet

Parekh (2009) definira društveni identitet kao društvene kategorije u koje pojedinac spada, a prema njemu, identitet se, između ostalog, odnosi na ono što pojedinca razlikuje i čini ga tim pojedincem, a ne nekim drugim. On smatra kako postoje dvije usko povezane dimenzije, osoba i društvena dimenzija:

...dok se osobni identitet odnosi se na temeljna uvjerenja i obveze pojedinca u smislu kojih se orijentira prema svijetu i definira svoje mjesto u njemu, društveni identitet odnosi se na one odnose s kojima se pojedinac poistovjećuje i koje smatra sastavnim dijelom sebe (Ibid).

Danas se, u suvremenim sociolingvističkim istraživanjima više pažnje posvećuje individualnom identitetu. Prema riječima Skelin Horvat (2017), naglasak se ne stavlja na njih jer se u suvremenim teorijama pojedinca promatra kao odvojene entitete koje ne ograničava pripadnost jednog grupi jer oni zapravo istovremeno pripadaju različitim grupama.

Društveni identitet je inherentno pluralan, a način na koji pojedinac balansira i daje prioritet različitim identitetima rezultat je dijalektike između njezina samorazumijevanja i društvenog i političkog okruženja (Ibid).

Sve je češća tema brojnih istraživanja socijalni ili društveni identitet. U raznolikom društvu, pojedinac ostvaruje komunikaciju s drugima, a samim time onda treba ostvarivati svoj identitet. Promjene u suvremenom društvu su te koje vode prema većoj mobilnosti pojedinaca i sve većoj

raznolikosti urbanog društva i zahtijevaju bavljenje identitetom i osobnim stilovima (Gumperz i Cook-Gumperz 2008; Skelin Horvat 2017).

Prema riječima Schiffrin (1996), društveni je identitet smješten lokalno: tko smo mi rezultat je toga gdje smo i s kime. Također, identitet nije izričit niti je fiksiran; možemo se ponašati na određeni način, ovisno o tome što radimo i s kim smo. Interakcije u kojima se aktivnosti govora nalaze služe kao okviri unutar kojih se ostvaruju naše društvene uloge i samim time prikazuju naši identiteti (Ibid).

5.2. Teorije identiteta

Pristup povezanosti identiteta i jezika iz sociolingvističke perspektive temelji se na interpretaciji identiteta, a to podrazumijeva shvaćanje situacije u kojoj se govornik nalazi. Međutim, važno je i proučiti kako govornik vidi sebe i kako načinom na koji govori može utjecati na to kakve će mu identitete pripisati sugovornici, stoga se brojni autori služe različitim konceptima u svojim bavljenjima identitetima –

dok se Lackoff bavila istraživanjem roda kao zasebnog identiteta, Milroy je proučavala grupni identitet kroz proučavanje grupnog identiteta, a Eckert proučava grupni identitet i pritom koristi izraz *communities of practice* (zajednica praksi) kao jedinicu za istraživanje kako se rodni identitet i jezik proizvode u nekoj zajednici (Skelin Horvat, 2017; Joseph, 2006).

Auer smatra kako je osamnaesto stoljeće početak proučavanja identiteta u lingvistici kada dolazi do razvitka ideje o povezanosti nacije i jezika (Skelin Horvat 2017).

Posebno su važni neki od principi jezika i identiteta za proučavanje identiteta kao fenomena, a postavili su ih Bucholtz i Hall. Principi su sljedeći:

Prvi se princip odnosi na ideju identiteta kao diskurzivnog konstrukta koji nastaje u interakciji, drugi obuhvaća širenje pogleda na identitet (podrazumijeva uključivanje etnografskih kategorija kao što su rod, dob, socioekonomski status, etnička pripadnost itd., ali i privremene uloge koje se preuzimaju u svakoj interakciji), treći princip se odnosi na indeksikalnost (svojstvo jezika da uspostavlja vezu između pojedinih obilježja i društvenih značenja po uzoru na vezu označitelja i označenoga u indeksu), četvrti se princip odnosi na relacijsku prirodu identiteta, a peti na promišljanjima o granicama koje se nameću u konstruiranju identiteta, kao i važnosti namjernog proizvođenja određenih identiteta (Bucholtz i Hall 2005, 2010; Skelin Horvat 2017).

La Page iznosi ideju jezika kao sredstva za uspostavljanje granica grupe i označavanje identiteta jer vjeruje kako se jezični sustav stvara zbog želje za pripadnošću nekoj skupini (Skelin Horvat 2017). On ističe četiri sposobnosti govornika za koje smatra kako su zaslužne za njihov uspjeh, a to su: sposobnost identificiranja grupe, mogućnost pristupanja grupi i analiziranja njezinog jezičnog sustava, sposobnost razumijevanja snage motivacije te sposobnost mijenjanja ponašanja (Ibid). Te su sposobnosti ujedno karakteristične i za mlade govornike koji koriste neka od obilježja jezičnog sustava grupe kako bi se u nju uklopili.

Identitet je neizostavan dio govornika koji se služi jezikom za komunikaciju, ali pritom i pokazuje svoj identitet. Coulmas (2005) stoga smatra kako su jezik i elementi identiteta neodvojivi, a u elemente identiteta ubraja obilježja kao što su dob, rod, podrijetlo, status, nacionalna pripadnost i drugo, dok neki autori te elemente gledaju kao zasebne vrste identiteta (Ibid). Identitet neke osobe ne vidi se samo kroz vokabular koji ta osoba koristi, već i način na koji ona govori pokazuje kakav dojam ta osoba želi ostaviti na druge (La Page 2000; Skelin Horvat 2017).

Coulmas (2005) posebno ističe dva obilježja za koja smatra da doprinose iskazivanju identiteta kroz jezik; njegovu varijabilnost i kompleksnost. Primjerice, sam odabir riječi bit će dovoljan za određivanje nečijeg identiteta.

Uporaba jezika je složena; postoji mnogo načina na koji osoba može iskazati svoj identitet. Primjerice, sve češći način na koji mladi komuniciraju već je spomenuto prebacivanje kodova. Bloomaert navodi kako su identiteti „organizirani prema temi, situaciji, stilu, žanru, cilju i drugim elementima interakcije ili diskursa (Bloomaert 2005; Skelin Horvat 2017). O promjenjivosti identiteta govore brojni autori, kao što su primjerice Ericson i Pugh (2001:159,160; Skelin Hovat 2017).

Važno je spomenuti kako su identiteti dinamični, oni nastaju u procesu komunikacije, a moguće je i istovremeno ostvariti više identiteta. Takvi identiteti se međusobno razlikuju, a kod mladih se ostvaraj različitih identiteta može vidjeti i kroz jezične elemente koje povremeno ubacuju u govor.

6. Istraživački dio

U istraživačkom se dijelu ovoga rada analizira korpus koji je dobiven provedenim anketnim upitnikom. Anketni se upitnik sastoji od različitih pitanja vezanih uz upotrebu i poznavanje koncepta promjene koda. Trideset ispitanika (čini ih skupina studenata preddiplomskih studija Sveučilišta u Rijeci) ispunjavanjem upitnika pomoglo je u dobivanju slike o upotrebi promjene koda u svakodnevnom razgovoru.

6.1. Istraživačka pitanja

Istraživanje je temeljeno na osnovnim pitanjima koja su vezana uz promjenu koda i jezični identitet govornika koji se koristi promjenom koda u svakodnevnoj komunikaciji. Osnovno pitanje glasi: Kako mladi hrvatski govornici iskazuju jezični identitet prilikom promjene koda? Uz to pitanje, javila su se i brojna dodatna pitanja koja se nadovezuju na nj, primjerice: koliko često mladi govornici hrvatskog jezika prebacuju kod? Prebacuju li kod uopće? Koji su razlozi prebacivanja koda u svakodnevnoj komunikaciji? Cilj ovoga istraživanja je dobiti odgovore na navedena pitanja te stvoriti jasniju sliku o ulozi identiteta u promjeni koda. Analizom dobivenih odgovora dobiven je uvid u situacije kada se mladi služe promjenom koda te je objašnjeno zbog čega to čine. Ispitanici su trebali odabirom jednog od ponuđenih odgovora opisati svoje jezično ponašanje, a na temelju njihovih odgovora izveden je zaključak o načinu na koji mladi iskazuju svoj identitet prilikom prebacivanja jezičnog koda.

6.2. Anketni upitnik

Kako navodi Starčević (2016) ...“valja stalno imati na umu da je u većini istraživanja istraživač postao varijabla u vlastitom istraživanju i da je njegov utjecaj na ispitanike neizbježan“, stoga je za ovu vrstu lingvističkog istraživanja anketni upitnik korišten kao instrument za prikupljanje podataka. Dakle, ova vrsta ankete prednost ima u tome je što se na sudionike ni na koji način nije moglo utjecati, odnosno nije bilo moguće dati nikakav prijedlog o tome koji odgovor dati na pojedina pitanja.

Prikupljeni podaci iz ankete kasnije su analizirani u posebnome dijelu rada. Provedena je kvantitativna analiza, a samim upitnikom ispitano je trideset ispitanika putem softvera za administraciju ankete, poznatijim kao *Google Forms*, u kojem je ponuđena lista s pitanjima i odgovorima, a ispitanici su bili dužni odabrati jedan ili više ponuđenih odgovora. Nakon prikupljenih podataka, provedena je njihova analiza. Anketa je bila anonimna, nisu se prikupljali podaci kao što su sociodemografska obilježja ispitanika ili njihov socioekonomski status, stoga u anketi nije bilo potrebno unositi podatke o dobi, spolu ili prebivalištu. Anketa je postavljena u nekoliko grupa na društvenoj platformi Facebook čiji su članovi isključivo studenti preddiplomskih studija Sveučilišta u Rijeci.

Svi su ispitanici dobili anketu s istim pitanjima i uputama za ispunjavanje upitnika.

Anketni upitnik se sastojao od ukupno šest pitanja zatvorene vrste te je podijeljen na dva dijela: na prvih pet pitanja bilo je potrebno odgovoriti na način da ispitanik odabere jedan od tri ponuđena odgovora vezana uz poznavanje pojma promjena koda, odnosno uz učestalost pojave i razloge prebacivanja s hrvatskoga jezika na engleski

jezik. U posljednjem pitanju, navedeni su neki od primjera prebacivanja koda, a ispitanici su trebali označiti one primjere s kojima su se susreli u svakodnevnom govoru kod svojih vršnjaka.

Glavni dio ankete bavio se razlozima promjene koda kod ispitanika kao i objašnjenje određenog jezičnog ponašanja. Navedeni su različiti razlozi za promjenu koda, a ispitanici su trebali odabrati onaj za koji su smatrali da se odnosi na njih. U posljednjem su pitanju navedene rečenice koje sadrže sleng, pa se prema odabiru određenih odgovora dobio i uvid u korištenje slenga kod mladih. Svi su stavovi iščitani iz dobivenih odgovora na pitanja zatvorenog tipa, a kao odgovor na pitanje o učestalosti prebacivanja koda ponuđena skala s pet različitih tvrdnji: *nikad, jako rijetko, često, povremeno i uvijek se prebacujem na engleski jezik kada govorim materinskim jezikom.*

Dobiveni odgovori analizirani su statistički, a u svrhu su preciznijega prikaza dobivenih rezultata osim tabličnog prikaza korišteni i grafikoni, a kako bi se pružio uvid u to koliki je postotak ispitanika odabrao neki od odgovora. Analiza je dobivena izvješćem o anketnom upitniku Google Forms koji automatski analizira podatke iz dobivenih odgovora svakog od ispitanika, tako da podatke iz upitnika nije trebalo posebno unositi, već su oni bili pohranjeni u sustav, a naknadno su dobiveni podaci upisani u tablice kako bi se mogli međusobno uspoređivati.

Prije samoga istraživanja postavljena je sljedeća hipoteza:

H1: Studenti preddiplomskih studija Sveučilišta u Rijeci prebacuju se na engleski jezik kada govore hrvatskim jezikom u svakodnevnoj komunikaciji.

H2: Ispitanici prepoznaju promjenu koda u komunikacijskom procesu.

Analiza se donosi na temelju rezultata provedenog anketnog upitnika o promjeni koda koja se zatim dovodi u vezu s identitetom.

Promjena koda- upitnik

Filozofski fakultet u Rijeci
Odsjek za kroatistiku

Molimo Vas da za potrebe izrade završnoga rada odgovorite na nekoliko pitanja o promjeni koda. Vaši će odgovori poslužiti kao statistički parametri u promjeni koda.

Anketa je anonimna i molimo Vas da odaberete izbor koji se slaže s Vašim iskustvom.
Hvala!

Promjena koda je:

- uporaba dvaju ili više pretpostavljenih posebnih jezika u istome komunikacijskom događaju
- izdvojen skup jezičnih obilježja koji je sociokulturno ili ideološki konstruiran kao zaokružen, transparentan, ...
- simbolička reprezentacija zajedništva skupine kojom se razlikuje od drugih skupina

Prebacujete li se na engleski jezik kada govorite materinskim jezikom?

- Nikad
- Jako rijetko
- Povremeno
- Često
- Uvijek

Zbog čega se prebacujete s hrvatskoga na engleski jezik?

- Ne mogu se sjetiti riječi na hrvatskom jeziku.
- Na hrvatskom jeziku ne postoji slični ili isti izraz.
- Na engleskom jeziku taj izraz zvuči bolje.
- Lakše mi se izraziti na engleskom jeziku.

Koliko često procjenjujete navedenu promjenu koda u svojoj svakodnevnoj komunikaciji?

- Promjene koda nema
- Nekoliko puta tjedno
- Više puta u jednom danu

Jeste li primijetili da vaši vršnjaci vrše promjenu koda u neformalnoj komunikaciji?

- Da, većina njih ubaci pokuju englesku riječ u rečenicu.
- Ne, nisam primjetio.
- Ne, moji vršnjaci koriste isključivo hrvatske riječi.
- Da, gotovo svi moji vršnjaci koriste engleske izraze ili riječi prilikom komuniciranja.

Zvuče li Vam neki od ovih primjera poznato? Označite one s kojima ste se susreli.

- "Ma ne znam ako ću ići, maybe doletim kasnije."
- "Ah same, znam kako ti je."
- "Ma postat ću nolifer!"
- "Kakav cringe."
- "Napravila sam banana bread danas."
- "Oh my God, skoro sam zakasnila na predavanje."
- "Jesi našla dobar outfit?"
- "I know, vidio sam."

Prilog 1. Primjer anketnog upitnika

7. Analiza rezultata i rasprava

Ovaj dio rada posvećen je analizi rezultata koji su sakupljeni pomoću ankete u kojoj je sudjelovalo 30 studenata preddiplomskih studija Sveučilišta u Rijeci.

Pitanja	Odgovori i postotci					
	A	B	C	D	E	Ukupno
1. pitanje	27	3	0			30
	90%	10%	0%			100%
2. pitanje	2	11	13	2	2	30
	6,7%	36,7%	43,3%	6,7%	6,7%	100%
3. pitanje	7	14	9	0		30
	23,3%	46,7%	30%	0%		100%
4. pitanje	6	15	9			30
	20%	50%	30%			100%
5. pitanje	23	1	0	6		30
	76,7%	3,3%	0%	20%		100%

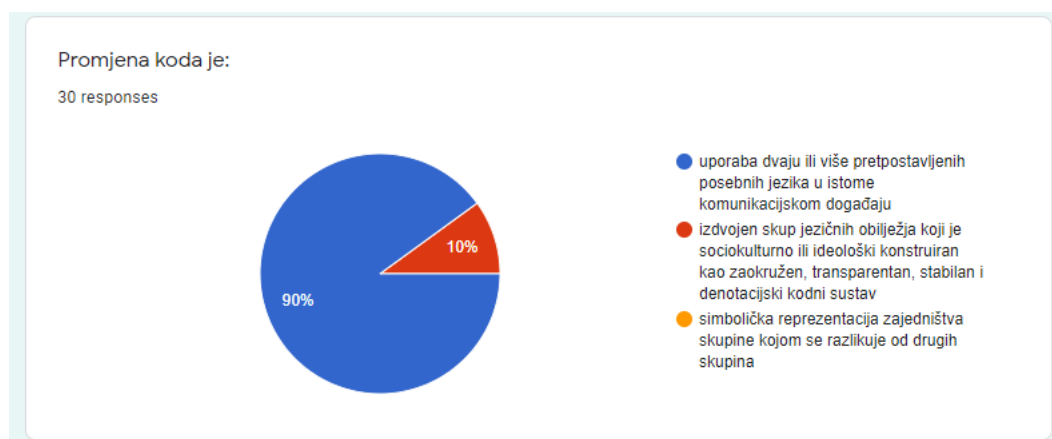
Prilog 2. Tablica 1 (prikaz rezultata ankete prvih pet pitanja)

Tvrdnje (6. pitanje)	Odgovori i postotci							
	A	B	C	D	E	F	G	H
Ukupno	22	25	9	29	24	17	25	21
	73,8%	83,3%	30%	96,7%	80%	56,7%	83,3%	70%

Prilog 3. Tablica 2 (prikaz rezultata ankete posljednjeg pitanja)

1. pitanje: Što je promjena koda?

Većina ispitanika (čak 90% ili njih 27) promjenu koda definiralo je kao „*uporabu dvaju ili više pretpostavljenih posebnih jezika u istome komunikacijskom događaju*”; preostalih 10% ispitanika (3) na isto je pitanje odgovorilo kako je promjena koda „*izdvojen skup jezičnih obilježja koji je sociokulturno ili ideološki konstruiran kao zaokružen, transparentan, stabilan i denotacijski kodni sustav*“. Niti jedan ispitanik promjenu koda nije definirao kao „*simboličku reprezentaciju zajedništva skupine kojom se razlikuje od drugih skupina*”, čime su ostvarena očekivanja o poznavanju pojave promjene koda kod ispitanika, budući da ih čini skupina studenata preddiplomskih studija.

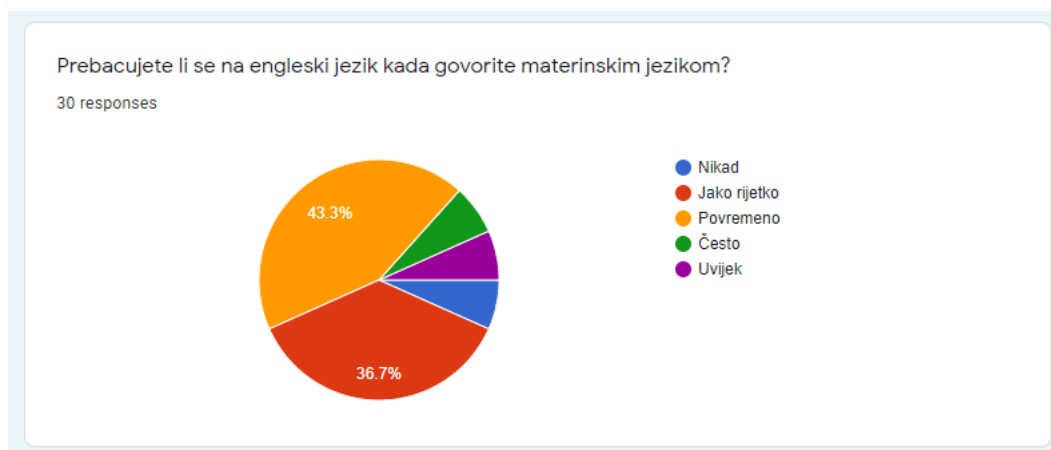

Prilog 4. Grafički prikaz dobivenih rezultata anketnog upitnika (definiranje promjene koda)

2. pitanje: Prebacujete li se na engleski jezik kada govorite materinskim jezikom?

Na pitanje o tome prebacuju li se na engleski jezik kada govore materinskim jezikom, najveći broj ispitanika odgovorio je kako to čine *povremeno* (43,3% ili 13 ispitanika). Nešto manji broj ispitanika (36,7% ili

11 ispitanika) odgovorilo je kako se *jako rijetko* prebacuju na engleski jezik kada govore materinskim jezikom. Na isto pitanje, najmanji broj ispitanika (6,7% ili 2 ispitanika) odgovorio je sa *često*, a isti je slučaj sa odgovorima *uvijek* (6,7% ili 2 ispitanika) i *nikad* (6,7% ili 2 ispitanika). Ovi su rezultati zanimljivi jer pokazuju kako su mladi svjesni pojave prebacivanja koda te činjenice da se i oni njome koriste.

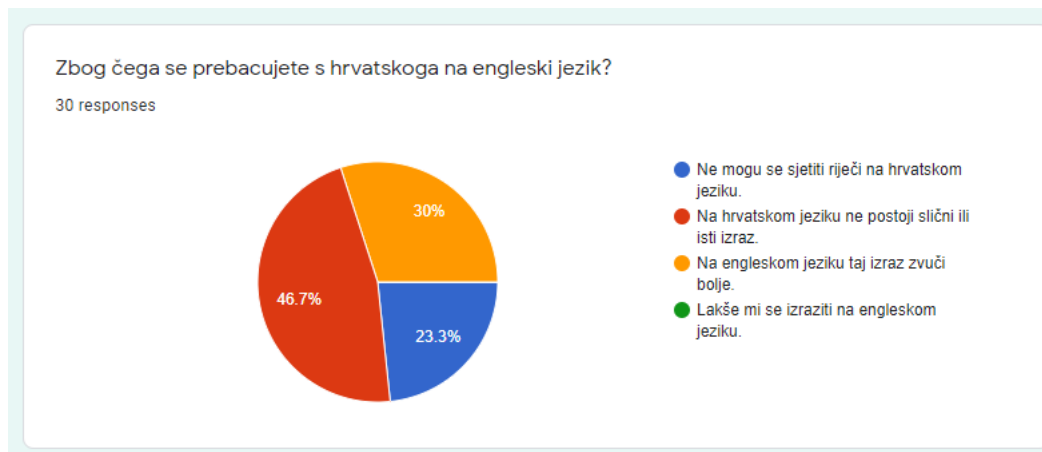

Prilog 5. Grafički prikaz dobivenih rezultata anketnog upitnika (prebacivanje na engleski jezik prilikom komunikacije na materinskom jeziku)

3. pitanje: Zbog čega se prebacujete s hrvatskoga na engleski jezik?

Kao razlog prebacivanja s hrvatskoga na engleski jezik, većina je ispitanika (46,7% ili 14 ispitanika) navela kako „na hrvatskom jeziku ne postoji slični ili isti izraz“. Odgovor „na engleskom taj izraz zvuči bolje“ dalo je 9 ispitanika (30%), dok je preostalih 7 ispitanika (23,3%) na postavljeno pitanje odgovorilo s „ne mogu se sjetiti riječi na hrvatskom jeziku“. Niti jedan od ispitanika na postavljeno pitanje nije odabrao sljedeći ponuđeni odgovor: „lakše mi se izraziti na engleskom jeziku“.

Ovi odgovori potvrđuju prethodno navedenu tvrdnju o tome kako su mladi pod sve jačim utjecajem engleskoga jezika, do te mjere da se u nekim situacijama lakše mogu sjetiti riječi na engleskom jeziku nego na materinskom hrvatskom jeziku. No, većina smatra kako engleski jezik ima bogatiji vokabular zbog čega se lakše izraziti na engleskom jeziku.

Prilog 6. Grafički prikaz dobivenih rezultata anketnog upitnika (razlog prebacivanja koda)

4. pitanje: Koliko često procjenjujete navedenu promjenu koda u svojoj svakodnevnoj komunikaciji?

Najveći je broj ispitanika, čak 15 njih (50%) na pitanje o učestalosti promjene koda u svojoj svakodnevnoj komunikaciji odgovorio kako do nje dolazi *nekoliko puta tjedno*. Nešto manje ispitanika (30% ili 9) na isto je pitanje odgovorilo kako do promjene koda dolazi *nekoliko puta dnevno*. Preostalih 6 ispitanika (20%) procijenilo je kako u svojoj svakodnevnoj komunikaciji *promjene koda nema*. Ovi su rezultati važni jer pokazuju učestalost promjene koda, a zabilježeno je kako kod gotovo trećine ispitanika do promjene koda dolazi čak nekoliko puta dnevno, što je u

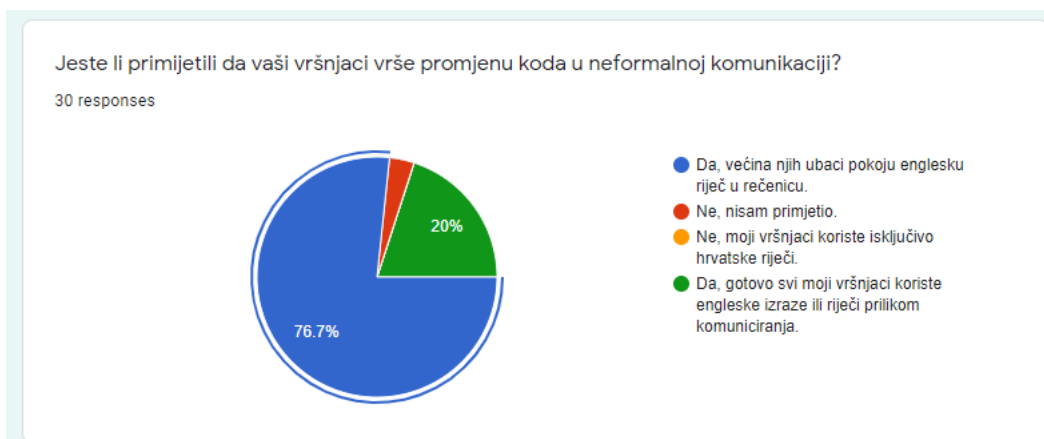
skladu s očekivanjima budući da promjena koda smatra jednom od značajki komunikacije među mladima.

Prilog 7. Grafički prikaz dobivenih rezultata anketnog upitnika
(učestalost prebacivanja koda)

5. pitanje: Jeste li primijetili da vaši vršnjaci vrše promjenu koda u neformalnoj komunikaciji?

Na pitanje o tome primjećuju li ispitanici upotrebu promjene koda u neformalnoj komunikaciji kod svojih vršnjaka, svega je 3,3% ispitanika (1) odgovorilo kako tu pojavu *nisu primijetili*. 20% ispitanika (ili 6 ispitanika) na postavljeno je pitanje odgovorilo s: *da, gotovo svi moji vršnjaci koriste engleske izraze ili riječi prilikom komuniciranja*, dok je čak 70% ispitanika izabralo ponuđeni odgovor: *da, većina njih ubaci pokoju englesku riječ u rečenicu*. Dobiveni rezultati još jednom potvrđuju kako je prebacivanje koda kod mladih vrlo čestim obilježjem u komunikaciji, a također kod većine ispitanika možemo vidjeti razvijenu svijest o načinu na koji njihovi vršnjaci komuniciraju.

Prilog 8. Grafički prikaz dobivenih rezultata anketnog upitnika (svijest o promjeni koda kod svojih vršnjaka)

6. pitanje: Zvuče li Vam neki od ovih primjera poznato? Označite one s kojima ste se susreli.

U posljednjem je pitanju anketnoga upitnika trebalo označiti poznate primjere iz svakodnevne komunikacije, a kao primjeri navedene su rečenice zabilježene prilikom svakodnevne komunikacije kod mladih. Primjeri rečenica su bili sljedeći:

„Ma ne znam ako ću ić, maybe doletim kasnije.“

„Ah same, znam kako ti je.“

„Ma postat ću no-lifer!“

„Kakav cringe.“

„Napravila sam banana bread danas.“

"Oh my God, skoro sam zakasnila na predavanje."

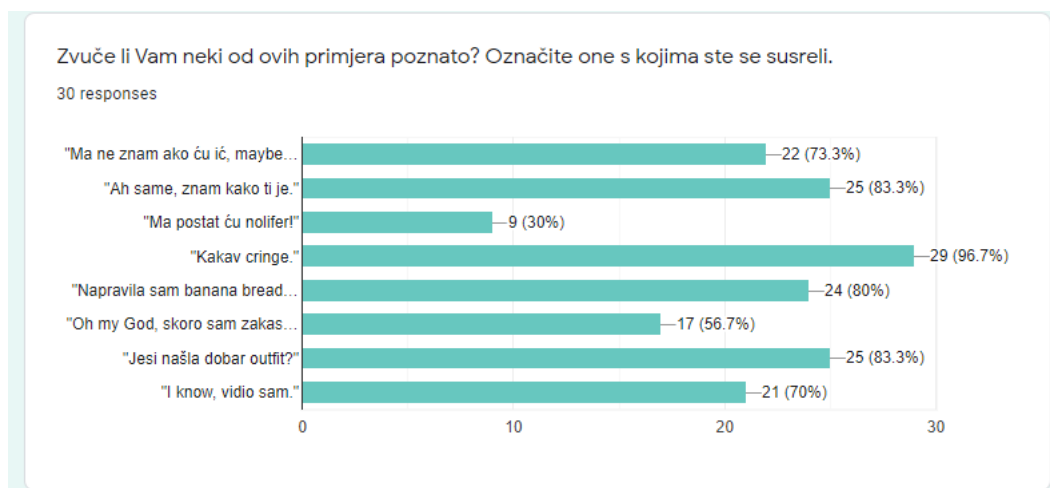
„Jesi našla dobar outfit?“

„I know, vidio sam.“

77,3% ispitanika (odnosno njih 22) označilo je kako su čuli za navedeni primjer: *„Ma ne znam ako ću ić, maybe doletim kasnije.“* S primjerima: *„Ah same, znam kako ti je.“* i *„Jesi našla dobar outfit?“*

upoznato je čak 83,3% (25) ispitanika. Najmanje ispitanika (30% ili njih 9) upoznato je s primjerom: „*Ma postat ću no-lifer!*“, dok je za primjer: „*Kakav cringe.*“ čuo najveći broj ispitanika, čak njih 29 (što čini 96,7%). Primjer: „*Napravila sam banana bread danas.*“ označilo je 80% ispitanika (njih 80%), a primjer: „*Oh my God, skoro sam zakasnila na predavanje.*“ 17 je osoba (56,7%) označilo poznatim. Posljednji primjer koji je glasio: „*I know, vidio sam.*“ 21 je ispitanik označio kao poznat primjer, što čini 70% ispitanika.

Ovi rezultati pokazuju kako se sa svakim od navedenih primjera, susrela gotovo trećina ispitanika, dok je s pojedinim primjerima upoznato od 80 do čak 96 posto ispitanika. Navedeno se može dovesti u vezu sa skupinom prijašnjih odgovora na pitanje o tome primjećuju li promjenu koda kod svojih vršnjaka, na što je većina odgovorila potvrdno. Ispitanici koji su odgovorili kako promjene koda nema, nisu je svjesno uočili, no velik broj mladih je svjestan učestalosti prebacivanja koda kod svojih vršnjaka, što je potvrđeno rezultatima ove ankete.

Prilog 9. Grafički prikaz dobivenih rezultata anketnog upitnika (primjeri iz svakodnevne komunikacije)

8. Zaključak

Zaključno se može navesti da je provedenim istraživanjem potvrđena primjena promjene koda u komunikaciji njime zastupljenih ispitanica i ispitanika. Rezultati dobiveni provedenim istraživanjem pokazuju da su ispitanice i ispitanici svjesni toga što je promjena koda te da istu prepoznaju kao sudionici komunikacijskoga procesa, i to i kao pošiljaoci i kao primaoci jezične poruke. Odgovori dobiveni na treće pitanje promjenu koda, u ovome slučaju s hrvatskoga na engleski jezik, povezuju s globalnim utjecajem koji engleski jezik ima danas te s njegovim prestižom.

Rezultati se dobiveni provedenim istraživanjem mogu promatrati i u kontekstu u teorijskome dijelu rada predstavljenih pristupa identitetu. Promjena koda u komunikaciji potvrđena i na odabranim primjerima u okviru anketnoga upitnika može se smatrati jezičnom identitetskom oznakom, ostvarivanjem novoga identiteta, ali i težnjom za na taj način izraženom pripadnošću određenoj skupini.

8. Prilozi

1. Prilog 1. Primjer anketnog listića, stranica 22.
2. Prilog 2. Tablica 1 (prikaz rezultata ankete prvih pet pitanja), stranica 23.
3. Prilog 3. Tablica 2 (prikaz rezultata ankete posljednjeg pitanja), stranica 23.
4. Prilog 4. Grafički prikaz dobivenih rezultata anketnog upitnika (definiranje promjene koda), stranica 24.
5. Prilog 5. Grafički prikaz dobivenih rezultata anketnog upitnika (prebacivanje na engleski jezik prilikom komunikacije na materinskom jeziku), stranica 25.
6. Prilog 6. Grafički prikaz dobivenih rezultata anketnog upitnika (razlog prebacivanja koda), stranica 26.
7. Prilog 7. Grafički prikaz dobivenih rezultata anketnog upitnika (učestalost prebacivanja koda), stranica 27.
8. Prilog 8. Grafički prikaz dobivenih rezultata anketnog upitnika (svijest o promjeni koda vršnjaka), stranica 28.
9. Prilog 9. Grafički prikaz dobivenih rezultata anketnog upitnika (primjeri iz svakodnevne komunikacije), stranica 29.

9. Izvori

1. Cambridge Web Dictionary, 2021
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/code> (pristupljeno: 10. srpnja, 2021. u 19:00 sati)
2. Collins Web Dictionary, 12th edition. 2014
<https://www.collinsdictionary.com/amp/english/on-fleek> (pristupljeno: 02. srpnja, 2021. u 15:30 sati)
3. Dictionary.com, 2021 <https://www.dictionary.com/browse/helicopter-parenting> (pristupljeno: 02. srpnja, 2021. u 15:30 sati)
4. Dictionary.com, 2021 <https://www.dictionary.com/browse/helicopter-parenting> (pristupljeno: 02. srpnja, 2021. u 15:30 sati)
5. Parekh, B. (2009.) Logic of identity. Politics, Philosophy & Economics (267–284), <https://doi.org/10.1177/1470594X09105387> (pristupljeno: 10. srpnja, 2021. u 16:40 sati)

10. LITERATURA

- Anić, V. (2007). Rječnik hrvatskoga jezika, Novi Liber, Zagreb, str.140
- Backus, A. (1992). *Patterns of language mixing: A study in Turkish-Dutch bilingualism* (Vol. 11).
- Beebe, L. M., & Giles, H. (1984). *Speech-accommodation theories: A discussion in terms of second-language acquisition*. *International Journal of the Sociology of Language*
- Blom, J. P., & Gumperz J. (1972). *Social meaning in linguistic structure: Code-switching in Norway*. In J. Gumperz, & D. Hymes (Eds.), *Directions in sociolinguistics*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Blommaert, J. (2005). *Discourse*. Cambridge University Press. Cambridge.
- Bloomfield, L. (1927). *Literate and illiterate speech*. *American Speech*, 2, 359.
- Boztepe, E. (2003). *Issues in Code-Switching: Competing Theories and Models*. *Studies in Applied Linguistics and TESOL*
- Bucholtz, M; Hall, K. (2004). *Language and Identity. A comparison to Linguistic Anthropology*. Ur. Duranti, A. Blackwell Publishing. Oxford. 369-394.
- Coulmas, F. (2005.). *Sociolinguistics: the study of speakers' choices*. Cambridge University Press. Cambridge
- Ericson, F. (2001). *Co-membership and wiggle room: Some implications of the study talk for the development of social*

theory. *Sociolinguistics and Social Theory*. Ur. Coupland, N.; Sarangi, S.; Candlin, C. N. Pearson Education Limited. Harlow, 152-183.

- Gumperz, J. (1982). *Discourse Strategies* (Studies in Interactional Sociolinguistics). Cambridge: Cambridge University Press.

- Hlavac, J. (2012). *Psycholinguistic, metalinguistic and socio-psychological accounts of code-switching: a comparative analysis of their incidence in a large Croatian-English sample*. *Suvremena lingvistika*

- Gumperz, J.J.; Cook-Gumperz J. (2008). Studying language, culture, and society: Sociolinguistics or linguistic anthropology? *Journal of Sociolinguistics* 12/4. 532-545.

- Joseph, E.J. (2006). Identity and Language. *Encyclopedia of Language & Linguistics*. 486-492. www.sciencedirect.com

- Le Page, R. B. (2000). A Sociolinguistic Theory of Language. *The Handbook of Sociolinguistics*. Ur. Coulmas, F. Blackwell Publisher. Oxford. 15-32.

- Myers Scotton, Carol and Ury, William (1997). *Bilingual Strategies: The Social Functions of Code- Switching*. Yale University and Harvard University

- Opačić, N. (2006). *Hrvatski u zagradama: globalizacijske jezične stranputice*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada

- Partridge, E. (1971.) *Slang, Today and Yesterday*. Routledge & Kegan Paul LTD. London.

- Pugh, S. M. (2002). Language and Identity. *Knowledge for sustainable development: An Insight into the Encyclopedia of Life Support Systems Vol I, II, III*. UNESCO Publishing-Eolss Publishers. Oxford.
- Schiffrin, D. (1996). "Narrative as Self-Portrait: Sociolinguistic Constructions of Identity." *Language and Society*
- Skelin Horvat, A. (2017). O jeziku i identitetima hrvatskih adolescenata. Zagreb: Srednja Europa
- Starčević, Anđel. (2016). „Trenirka, diktafon i „iskrivljen hrvatski“: metodološki izazovi sociolingvističkog intervjua i sudioničkog promatranja.“ U *Metodologija i primjena lingvističkih istraživanja*, uredile Udier, Sanda Lucija i Cergol
- Tabouret-Keller, A. (2000). Language and Identity. *The Handbook of Sociolinguistics*. Ur. Coulmas, F. Blackwell Publishers. Oxford. 315-326.

11. SAŽETAK I KLJUČNE RIJEČI

Tema je ovoga završnoga rada promjena koda kao identitetska oznaka. U fokusu rada su sociološke teorije o identitetu te socijalni aspekt jezičnog identiteta. Na temelju rezultata provedene ankete, istražena je pojava promjene koda s hrvatskog jezika na engleski jezik kod mladih.

Promjena koda sve je češća pojava kod hrvatskih govornika, a ona označava naizmjenično prebacivanje s jednog jezika na drugi jezik u komunikaciji. Danas, zbog utjecaja medija i društvenih mreža, sve je češća pojava kod mladih prebacivanje s engleskog jezika na hrvatski jezik.

Uvodni dio rada bavi se odnosom jezika i identiteta te su u njemu definirani jezik i identitet. Nabrojane su različite vrste identiteta te je detaljno objašnjena uloga jezika kod mladih, uz opis adolescenata kao govorne skupine u kojemu su navedena najčešća obilježja komunikacije kod mladih.

Središnji dio rada posvećen je promjeni koda i identitetu iz sociolingvističke perspektive. Navode se različite sociološke teorije o identitetu te se objašnjava povezanost jezika i identiteta. Nakon teorijskog dijela slijedi istraživački dio rada koji se bavi analizom pojave promjene koda kod mladih na temelju provedene ankete koja je ujedno i polazište za provedeno istraživanje. Ispitanike čini skupina od tridesetoro studenata preddiplomskih studija Sveučilišta u Rijeci.

Ključne riječi: promjena koda, društveni identitet, sociolingvistika, govornik

12. NASLOV I KLJUČNE RIJEČI (*NA ENGLESKOM JEZIKU*)

Code-switching as Identity Marker

key words: code-switching; social identity; sociolinguistics; speaker